

ОСОБИСТІСНО–ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО–ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Г.В. Григоренко

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» g.v.grigorenco@mail.ru

Вступ. Актуальність реформування системи підготовки фахівців в галузі освіти обумовлена тим, що в науково–освітньому середовищі України сформована нова парадигма освіти, положення якої вимагають від сучасних вчителів загальноосвітньої школи, викладачів вищої педагогічної школи, фахівців управління національною системою освіти і науки нового типу фахового мислення, інноваційних стратегій щодо реалізації освітньо–виховних функцій в суспільстві [1,2,3,4,5,7,8]. Це твердження впливає із визначення сутності поняття «нова парадигма освіти», яке ми розглядаємо, як вихідну концептуальну схему розв'язання сучасних педагогічних проблем удосконалення, модернізації, оптимізації та в цілому реформування всіх ланок системи освіти України [1,2,3,4,6,7,8].

Нова парадигма освіти, за аргументованим твердженням К.Баханова та І. Беха, ґрунтується на комплементарній орієнтації навчально–вихованих чинників на особистість учня, студента та інших учасників освітньо–виховних процесів у різних ланках освітнього простору, визнання кожного із них рівноправним суб'єктом навчально–виховної взаємодії; на діалог, як основну визначальну організаційно–педагогічну форму розвиваючого, особистісного спілкування. Згідно з новою парадигмою освіти, дидактичні принципи розглядаються у невід'ємному структурно–функціональному зв'язку із загально педагогічними та спрямовані на персоніфікований розвиток суб'єкта освітньо–виховного середовища школи, технічного навчального закладу, вищого навчального закладу [1,2,3,4,5,6,7,8,9].

Методи організації дослідження. Основною метою роботи є дослідження особистісно–орієнтованого навчання студентів факультету фізичного виховання в системі професійно–педагогічної підготовки вищого навчального закладу. Методологічною основою нашого дослідження став системно–структурний підхід до вирішення поставлених завдань. В процесі дослідження ми використовували наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, моделювання та узагальнення.

Результати дослідження та їх обговорення. Основним науково–практичним напрямком модернізації фахової підготовки студентів факультету фізичного виховання педагогічних університетів ми вбачаємо технологізацію навчально–виховного процесу у відповідності до сучасних досягнень педагогічної акмеології, структури сучасної

професіограми вчителя фізичної культури, тренера–викладача, та комплексної моделі формування його педагогічної майстерності, культури.

Важливим аспектом цієї проблеми є те, що концепція збереження здоров'я молоді та впровадження здорового способу життя розглядається в освітньому просторі України, як базовий лейтмотив особистісно орієнтованої освітньої політики, яка повинна забезпечити в демократичному суспільстві основи для комплементарного формування фізичних, психічних, інтелектуальних, соціальних, духовних, психосоматичних, професійно орієнтованих складників компетентної моделі особистості сучасного підростаючого покоління нашої країни.

У викладеному аспекті нашого дослідження вважаємо за доцільне викласти сутність поняття «особистісно орієнтоване навчання», яке є базовим в структурі професійно–педагогічної підготовки вчителя фізичної культури. В процесі дефініції цього поняття ми солідарні з науковими поглядами К.Баханова, І.Беха, І.Якиманської, які розглядають зміст цього педагогічного явища, як організацію навчання на підґрунті глибокої поваги до особистості учнів, студентів, врахування особливостей індивідуального розвитку, ставлення до них, як до свідомого та особистісно–відповідального суб'єкта навчально–виховної взаємодії, яка усвідомлює свою унікальність, гідність, партнеродомінантність, обдарованість, конкурентоздатність, позитивні стратегії на майбутнє навчально–виховної та фахової діяльності, поважає оточуючих людей [1,2,9]. Основними ознаками особистісно–орієнтованого навчання (фахової підготовки), за нашими дослідженнями та переконаннями, є:

- **формування у суб'єктів навчального процесу знань**, навичок, умінь, особистісна оцінка яких буде актуалізувати опорні знання, перетворення особистісного життєвого та навчально–виховного досвіду в аспекті виховання ціннісних акмеологічних, духовних та світоглядних орієнтацій (майбутнього вчителя фізичної культури);

- **узгодження наукового змісту знань** загальноосвітнього, професійно орієнтованого та фахового циклів дисциплін з реаліями, досвідом учнів, студентів (особливо, в умовах активної педагогічної практики);

- **діагностичне та акмеологічно інтерпретоване визначення** у суб'єктів педагогічного процесу (професійно–педагогічна підготовка) освітньо–виховних можливостей, професійно орієнтованих здібностей, фахового обдарування та навчальних, виховних, професійно–педагогічних досягнень як у учнів, так і у студентів педагогічних університетів;

- **надання можливостей і стимулювання креативного виконання** завдань в системі педагогічної діагностики, педагогічного моніторингу освітньо–виховних досягнень студентів (професійно–педагогічні здібності), на основі розроблених педагогічних технологій «АНТЕЙ»[5], «Індивідуальні контрольні–активізуючі роботи» (ІКАР), «Фаховий мотив», «Сучасна теорія фізичної культури–перехрестя наукових епох», «модуль» та інш.;

- **діахронне врахування персоніфікованих можливостей** суб'єкта навчання, виховання, фахової підготовки шляхом контролю, самоконтролю, самооцінки і оцінки показників інтелектуального, психомоторного, фахового, акмеологічного розвитку особистості, її здатності до самоорганізації, самоактуалізації, самовиховання, самоосвіти, соціальної та фахової самореалізації;

- **систематичне оцінювання та постійна самооцінка** суб'єктами освітньо–виховного процесу та професійно–педагогічної підготовки не тільки результатів своєї діяльності, а й педагогічної системи у досягненні цілей навчання, виховання, фахової підготовки, акмеологічних перспектив майбутніх педагогів в галузі фізичної культури.

Вивчення означеної проблеми привело нас до визначення того, що формування у майбутніх педагогів в галузі фізичної культури (в різних ланках системи національної освіти) педагогічної майстерності потрібно розглядати, як цілісний і керований процес, що включає наступні її структурно–функціональні компоненти:

- **когнітивні, пізнавально–духовні компоненти**, що включають знання з теорії і методики фізичного виховання, педагогічної акмеології, медично–біологічного, валеологічного, гуманітарного, психолого–педагогічного, суспільно–соціального циклів

дисциплін фахової підготовки, на засадах яких педагог об'єктивно враховує індивідуальні особливості пізнавальної, виховної, професійно-орієнтаційної, оздоровчої, здоров'ятворчої, фізкультурної, спортивної, корекційно-реабілітаційної діяльності своїх вихованців; ідентифікує себе, як педагога-професіонала, особистість; реалізує сучасні та ефективні механізми управління та технологізації педагогічних процесів; усвідомлює і дієво реалізує свою фахову місію у формуванні соціокультурної ситуації в суспільстві та ціннісно-духовного ставлення до психосоматичного здоров'я, здорового способу життя, культури здоров'я дітей, підлітків, дорослих, осіб похилого віку та осіб з особливими психофізичними потребами;

– **аксіологічні і праксіологічні компоненти**, сутність яких полягає у сформованості у фахівця ціннісних орієнтацій, духовно-моральних та професійно-педагогічних здібностей; акмеологічних установок; образно-концептуального, конвергентного, дивергентного, синологічного мислення; рухової культури, спортивно-оздоровчої компетентності; діагностичної і оцінно-контрольної підготовленості; здатності до інноваційності в професійній практиці; усвідомлення структурно-функціональної конгруентності фахової компетентності педагога, освітньо-виховного і фізкультурно-оздоровчого середовища школи, як ланки загальної системи освіти, соціокультурної ситуації та ціннісно-духовного ставлення в суспільстві до здоров'я людини, як світоглядної професійно структурованої здібності до особистісної та педагогічної здоров'ятворчості;

– **мотиваційно-потребнісні компоненти** і педагогічний досвід, що пов'язані з вище викладеними компонентами педагогічної майстерності забезпечують фахівцю здатність реалізувати свої фахові можливості в узагальнених вміннях: оптимальна організація, планування, регулювання, контроль, оцінка, корегування, стимулювання педагогічних процесів; ефективне використання інноваційного педагогічного інструментарію в системі суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихованців; реалізація професійно-педагогічної рефлексії, як пізнавально-емоційної основи фахового удосконалення. В цьому аспекті нашої роботи ми повністю солідарні з науковими поглядами І.Беха, який стверджує, що «основним механізмом забезпечення психологічної якості педагога виступає особистісна синтезуюча рефлексія, яка видозмінює всю шкалу цінностей особистості і створює систему нових, життєвих орієнтирів» [2,с.89], розвиток яких наближає майбутнього педагога до особистісно-соціальних стандартів його педагогічної майстерності.

Немає сумніву в тому, що особистісно орієнтована фахова підготовка вчителя фізичного виховання, викладача-тренера, педагога-реабілітолога, менеджера фізкультурно-оздоровчих послуг є основною та пріоритетною організаційно-педагогічною та акмеологічною умовою ефективного технологічно та іноваційно структурованого формування у студентів факультету фізичного виховання індивідуальної педагогічної майстерності.

Починаючи з першого курсу навчання в педагогічному університеті кожен студент на рівні інтеріоризації цілей фахової підготовки повинен уявляти цей процес, як індивідуалізований вплив інтерактивних педагогічних технологій формування в нього постійно удосконалюючої системи педагогічної майстерності, що об'єктивно відображає рівень його професійно-педагогічної компетентності, особистісний рівень педагогічної культури.

Іманентне позиціонування контрольно-оцінних функцій вчителя фізичної культури в структурі його педагогічної майстерності обумовлює необхідність раннього формування у студентів факультету фізичного виховання індивідуальної здібності до особистісного самоконтролю, самооцінки,самоактуалізації когнітивних, аксіологічних, праксіологічних, психомоторних, мотиваційно-потребнісних компонентів їх професійно-педагогічної підготовки, на засадах якої здійснюється перетворення «знань-описів» в «знання-інструментарій», привласнення студентами знань, навичок, умінь, рухової та педагогічної культури, соціально-моральних цінностей. Домінування в фаховій підготовці самооцінки, самоконтролю, контрольно-оцінних можливостей майбутнього вчителя фізичної культури забезпечує транспозицію цього інтегруючого компоненту професійно-

педагогічної підготовки студентів у сферу фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів загальноосвітньої школи.

Висновки. Таким чином, викладені у нашому дослідженні ознаки особистісно-орієнтованої освіти, фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури свідчать про те, що освітньо-виховні цілі, визначені Національною доктриною розвитку освіти в XXI столітті можуть бути досягнуті на основі інтенсивної технологізації процесів навчання, виховання, фахової підготовки педагогічних працівників. Розробка та впровадження особистісно-орієнтованих педагогічних технологій є одним з головних пріоритетів професійної підготовки педагогічних кадрів для системи навчально-виховних, позашкільних та спортивних закладів країни. Фахово-ціннісні параметри професійно-педагогічної підготовки майбутніх спеціалістів в галузі фізичної культури в різних ланках системи національної освіти свідчать про те, що вчителю фізичного виховання, викладача-тренеру, педагогу-реабілітологу, менеджеру фізкультурно-оздоровчих послуг повинні бути притаманні ознаки індивідуалізованого рівня педагогічної культури. Це твердження особливого значення набирає в аспекті суспільного розуміння місії фахівців фізичної культури, які покликані створювати та удосконалювати в країні соціокультурну ситуацію ціннісно-духовного ставлення до психосоматичного здоров'я людини, її здоровому способу життя, культури здоров'я особистості.

Метою подальшого нашого дослідження вбачаємо розробку індивідуалізованих карток самоконтролю та самовдосконалення здоров'ятворчої діяльності для студентів з обраних видів спорту та учнів з особливими потребами у аспекті їх суспільного розуміння ціннісного ставлення до особистісного здоров'я.

Література

1. Баханов К. Організація особистісно-орієнтованого навчання. – Вид. група Основа, 2008 – 159 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У2. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади: Наук. Видання. – К. : Лебідь, 2003. – 280 с.
3. Горащук В. П. Формирование культуры здоровья школьников. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 376 с.
4. Григоренко В.Г. Інноваційні організаційно-педагогічні умови функціонування інтерактивних виховних технологій особистісно орієнтованого формування в учнів загальноосвітньої школи культури здоров'я/ В.Г.Григоренко. – Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць [За ред. проф. В.І.Сипченка]. – Слов'янськ: СДПУ, 2011. – Вип. LV. – Ч. III. – С. 196 – 207.
5. Григоренко Г.В. Атрибутована реалізація інтерактивних соціально-педагогічних технологій : В кн. Педагогічні технології формування в учнів загальноосвітньої школи культури здоров'я / Г.В.Григоренко // За ред. В.Г.Григоренко, С.О.Омельченко. – Слов'янськ: Вид-во ДДПУ, 2010. – С. 58 – 98.
6. Коротяев Б. И. Взгляд в будущее высшего педагогического образования с позиций теории педагогической философии : монография / Б. И. Коротяев. – Луганск : ЛНУ им. Т. Шевченко, 2013. – 260 с.
7. Омельченко С.О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: Монографія / С.О.Омельченко. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 352 с.
8. Шиян О.І. Державна освітня політика з питань здорового способу життя молоді: монографія /Олена Шиян; Нац. акад. Держ.упр. при Президентові України. – Л.,2010. – 295с.
9. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И.С.Якиманская. – М.: Сентябрь, 2000. – 176 с.